

EU måste byta geoekonomisk strategi

Svenska Dagbladet den 28 februari 2025

Efter några veckor med Donald Trump som president är det tydligt att vi befinner oss i en ny värld. Europa strävar efter fortsatt samarbete med USA inom många områden, men måste samtidigt anpassa sig och stärka sin självständighet i ljuset av USA:s inåtriktade fokus. Dessa förändringar kräver ett strategiskt geoekonomiskt skifte.

Rysslands krig mot Ukraina exponerade Europas beroende av rysk naturgas. Energiberoendet är en geoekonomisk svaghet som vi behöver fortsätta att åtgärda. Trumps första veckor vid makten exponerar Europa för ytterligare svagheter då USA ändrar kurs och närmar sig Ryssland. En ny utmaning är oförutsägbarheten, där politiken styrs av snabba utspel vars motiv kan vara svåra att förstå, samt att politiken kan avvika från avtal och överenskommelser och bortse från gemensamma värden och historia. Denna trumpianska osäkerhet utmanar vår bild av USA som en pålitlig partner. Och denna osäkerhet utsätter Europa för ytterligare svagheter i en alltmer hotfull omvärld.

Det ena svagheten är det säkerhetsmässiga beroendet. Europa behöver ta ansvar för kontinentens säkerhet. Ökad säkerhet kostar och kommer fortsätta kosta vilket en färsk rapport från Finanspolitiska rådet gör klart. Men det handlar inte bara om resurser utan också hur vi använder dem och vilka spelregler vi har.

Det andra svagheten är det ekonomiska beroendet. Handel mellan Europa och USA har berikat båda parter, men Trumps hotande handelskrig innebär att vi behöver förbereda oss på en annan relation. Även detta kommer att kosta i termer av mindre förtjänster från handelsutbyte och mindre konkurrens.

I denna värld behöver Sverige och Europa finna en ny geoekonomisk balans. Vi vill fortsätta samarbeta med USA både ekonomiskt och säkerhetsmässigt, samtidigt som vi strävar efter större självständighet. Vi behöver värna våra resurser, utveckla vår kapacitet och kalibrera våra spelregler för att stärka Europas ställning. Det omfattar följande politik.

- **Säkerställ europeiskt ägande av telekomföretagen Ericsson och Nokia.** Telekomutrustning utgör en kritisk infrastruktur, där våra nordiska företag är de enda västliga leverantörerna sedan USA svartlistat kinesiska Huawei. Under Trumps första mandatperiod lyfte administrationen idén att USA skulle köpa ett eller båda av telekomföretagen, och han kan lyfta frågan igen. Från ett geoekonomiskt perspektiv är det viktigt att Europa har nyckelförmågor som USA saknar, då det gör det mer attraktivt för USA och Trump att samarbeta med Europa. Det är därför viktigt att både Ericsson och Nokia stannar i Europa, ägar- och företagsmässigt.

- **Säkerställ europeiska leverantörskedjor i kritiska industrier.** Ett exempel är försvarsindustrin där Europa måste utöka sin självständiga kapacitet. I de fall europeiska länder anskaffar amerikanska system är det viktigt att säkerställa europeisk kapacitet för underhåll och ammunitionstillverkning. Luftvärnssystemet Patriot, som införskaffats av flera europeiska länder och används i Ukraina, är ett

exempel. Europa behöver utveckla förmågan att producera missilerna, där licenstillverkningen i Japan kan fungera som en modell.

Om Trump gör verklighet av sina hot om ett handelskrig med Europa skulle detta kunna användas som en katalysator för att påskynda utvecklingen av Europas försvarsindustriella bas. Det europeiska svaret på ett tullkrig kan vara att speciellt fokusera tullar på amerikansk försvarsindustri. Detta skulle skapa incitament för amerikanska försvarsföretag att etablera produktion i Europa, antingen genom egna investeringar eller genom licenstillverkning. Den svenska regeringen och Saab bör utforska om licenstillverkning av exempelvis luftvärnsmissiler är möjlig i Sverige.

- **Ökad vikt på geoeconomiska faktorer och mindre vikt vid konkurrenshänseenden.** I en ny geoeconomisk tid är det avgörande för Europa att hävda sig i konkurrensen på den globala arenan. Då kan det vara viktigt med stora europeiska företag som är konkurrenskraftiga på den globala marknaden även om det leder till mindre konkurrens inom Europa. Det innebär att konkurrensövervakande organ i Sverige och EU bör ta större hänsyn till europeiska företags global konkurrenskraft och europeiska leverantörskedjor.

Ett exempel på detta skulle kunna vara en eventuell sammanslagning mellan Ericsson och Nokia för att stärka deras konkurrenskraft gentemot Huawei, trots att det kan minska konkurrensen inom Europa. Dessutom kan uppköp av europeiska företag oftare blockeras om de riskerar att störa europeiska leverantörskedjor eller minska Europas ekonomiska självständighet.

- **Utveckla europeisk industriell bas inom kritiska områden.** Artificiell intelligens är en viktig sektor där Europa behöver göra framsteg. Kinesiska Deepseek har demonstrerat att det är möjligt att utveckla effektiva AI-modeller utan de stora hårdvaruinvesteringar som amerikanska företag gör. Detta innebär lovande utsikter för Europas möjligheter att utveckla sina egna kapaciteter, vilket franska Mistral exemplifierar. Det är viktigt att fortsätta och stärka europeiska investeringar inom AI-området.

I en värld där den regelbaserade världsordningen håller på att överges krävs en ny europeisk geoeconomisk strategi. Europa strävar efter internationellt samarbete, men kontinenten måste samtidigt förbereda sig för att stå på egna ben. Europa måste bli kapabelt att självständigt klara sig säkerhetsmässigt, industriellt och energimässigt. Det kommer att kräva betydande resurser men också nya spelregler och samarbeten inom Europa.

Martin Ljunge